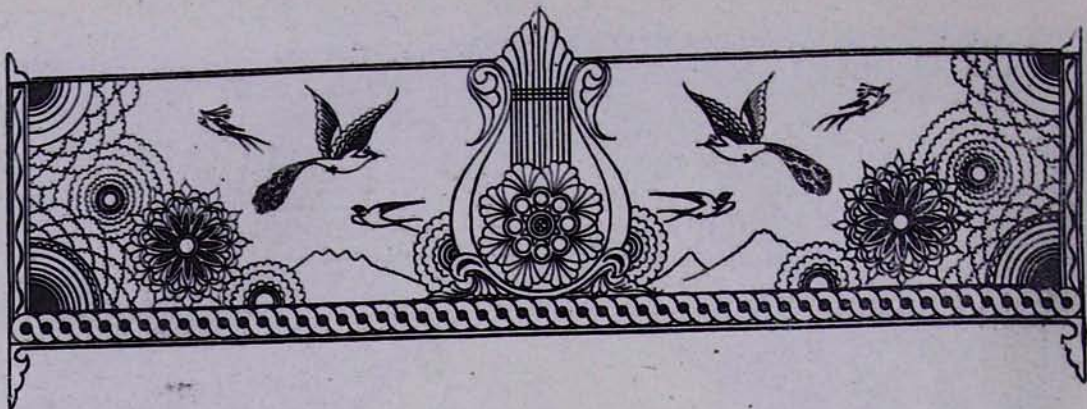

ԱՎԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿՅԱՆ

ԽՈՂԵՐ ՄԵԾ ԵՂԵՌ Ի ՄԱՍԻՆ

Մեծ եղեռնից մի կաթիլ է ամեն հայ մարդ:

*

Տիեզերական վիշտը զգացել եմ, հասկացել
հայության մեծ վշտի միջոցով:

*

Դու, հայ ժողովուրդ, մեծ, ամուր ժողո-
վուրդ: Ինչե՛ր տեսար... Աշխարհք ամեն
վրադ թափվեցին. մարդ չմնաց, որ չխոցեր
քեզ, ատամ չմնաց, որ չկծեր քեզ, և գարշա-
պար, որ չկոխեր քեզ...:

Բայց դու մնացիր մեծ ու անսասան: Աշ-
խարհ լինե՛ր քո տեղը՝ կփլվե՛ր, օվկիան լի-
նե՛ր՝ կցամաքեր, երկինք լինե՛ր՝ կմարեր իր
արևներով ու աստղերով...:

*

Հայը տիեզերքի չափ սիրտ պիտի ունենա,
որ կարողանա այս ցավերին դիմանալ, այս
անարդարությունները համբերել և վատու-
թյունները հանդուրժել:

*

Մենք հազար տարի շինեցինք, թշնամին
մի օրում քանդեց:

*

Մի՞թե երկրագունդը, հողագունդը կարող է
ծծել հայի թափված անծիր արյունը՝ չի՛ կա-
րող, անուժ է:

*

Հայոց ժողովուրդ՝ տանջանքի հսկա:

*

Հայ ծնվելը դժբախտություն է, հայ մնալը՝
հաղթանակ:

*

Պատրանքն պատրանք, խոստումն խոս-
տում, հույսն հույս և ջարդն ջարդ՝ այս է եղել
մեր կյանքը, հայի կյանքը:

*

Հայաստանը ավեր, ամայի է, բայց նրա
հոյակապ ավերակների հետքերից օտար
ուղևորը այն կեզրակացնի, թե այստեղ ժո-
ղովուրդը աստվածային հզոր թևեր է ունե-
ցել՝ ճախրելու գաղափարների կատարյալ
ուղորտում:

*

Տիեզե՛րք, գլուխ խոնարհիր հայ նահատա-
կության առաջ. նա քավության նոխազը ե-
ղավ քո ոճիրների համար:

*

Հայերը... դժոխքի հատակը այս երկրի
վրա տեսան:

*

Հայկական կոտորածները ապրելով հավա-
տացած էի, որ այսուհետև աշխարհը վերած-
վեց քաոսի՝ է՛լ ծաղիկ չպիտի բուսնի, է՛լ
թռչուններ չպիտի երգեն, գետակը չպիտի
կարկաչի և արևը չպիտի ծագի:

*

Եվրոպան միշտ այդ է եղել՝ ողջ ու մեռել
ուսող բորենի, բայց մենք չենք ճանաչել, մեր
սրտի միջոցով ենք նայել այդ ոհմակների
վրա...: Այժմ խնդիրը պարզ է...:

*

Հայ ժողովուրդը զգաց իրականությունը,
դաժան իրականությունը: Եվ իմաստուն դար-

ձավ, զգաստացավ: Հասկացավ, որ «հավել-
լյալ արյուն»-ը կապիտալիզմի «հավելյալ
արժեք»-ի արդյունքն է, հետևանքը:

Այնքան մեծ է հայության վիշտն ու տա-
ռապանքը, այնքան ահռելի է ու անօրի-
նակ... Ո՛չ մի բանաստեղծ չի կարող ար-
տահայտել այդ վիշտն ու տառապանքը, և
միայն պիտի զգալ այն հասկանալու համար:
Միլիոն ու կես ժողովուրդ մերկացնել իր
հազարամյա հարստություններից, ավերել
նրա հնությունները, որ նրա հոգու հատոր-
ներն են՝ իր վանքերը, ձեռագրերը, մորթի
հարյուր-հազարավոր հայերի, մայրերի, եղ-
բայրների, բույրերի, մանուկների...:

Սուրբ է հայրենիքը. նա մեր հացն է, մայ-
րական գիրկը, մեր մանկությունն է նա, մեր
պապերի գերեզմանը և մեր մանուկների
զվարթ օրորոցը: Նա մեր տարեգիրքն է, մեր
հին ու նոր քնարը:

Նա հայրական տան ծուխն է, որ մեր
հրճվածքն ու սիրող սրտերը հող են դարձել
այնտեղ:

Հազար կյանք ունենամ՝ չեմ խնայի և ոչ
մեկը Հայաստանի մի ժառի համար զոհեիլու:
Սիրում եմ քեզ, սո՛ւրբ հայրենիք:

Հայրենիքը լեզուն է: Նա է միացնում ան-
ցլալն ու ներկան, ասպազան, մեռածն ու ապ-
րողը, ծնվողը:

Նա է հավերժացնում ազգը, նա է շտեմա-
րանում ազգի հոգեկան գանձերը:

Հայոց լեզվի մեջ մարմնացած է հայ ժո-
ղովրդի ոգին: Ամեն մի բառը նրա հոգու մի
կտորն է: Այդ բառերի մեջ են նյութացած,
առարկայացած մեր վիշտը, զրկանքները,
դառն ու զվարճալի ապրումները, մեր երազ-
ները, հույսերը, ըզձերը, սերը՝ մեր ողջ ժո-
ղովուրդը: Եվ ինչպե՞ս լքենք հիմա այդ լե-
զուն, ուրանանք, մոռանանք, մեռցնենք: Նրա
համար ծով-արյուն են թափել մեր նախնի-
ները:

Հայրենասիրությունը այն է, որ հայերը
ամենուրեք իրար պատկանեն և միասին՝ հայ-
րենիքին:

Դո՛ւ, հայ պաշտելի ժողովուրդ, դասական
ազնիվ ժողովուրդ: Դու, աղամանդ, աղաման-
դի պես ամուր: Փշրվեցին, փռվեցին դարձան հի-
նավուրց Ասուր-Բաբելոնը. դու կա՛ս ու կամբ
ունես հավերժության:

Մասիսը, Արաքսը միաձուլված են, շա-
ղախված հայոց ճակատագրի հետ, պատմու-
թյան հետ, հայ հոգեբանության, սրտի հետ:

Երևանը, նրա մթնոլորտը լցված է հայու-
թյան ձայնով: Հայերենով. օրեցօր, ամեն օր,
ամեն ժամ, ամեն վայրկյան լցվում է հա-
յությամբ ու հայերով: Ականջդ միալար հա-
յության մեջն է, հայերի: Պառկում ես և
լսում՝ ծառերը հայերեն են սոսափում, թըռ-
չունները հայերեն են ծվլում, առվակները
հայերեն են խոխոջում: Ամեն քար ու իր,
աստղ ու երկինք հայերեն, հայկական, հա-
յաշունչ: Մարդ միայն իր հայրենիքում կա-
րող է մնալ հարազատ ազգային:

Անի՛—ահա այստեղ է իրականացած ցնոր-
քը. ամեն ինչ կատարյալ է. գեղեցիկը մար-
մին է առել այստեղ...:

Անի՛ Մայր Եկեղեցին... ո՛վ քարացած
ցնորք, դո՛ւ, նյութացած թո՛ւշ ոգու և աղոթ-
քի և աննյութացած նյութ:

Անի՛—հավերժական ներշնչարան...:
Անի՛ում ընկնում ես կախարդված վիճակի
մեջ, անիրական ոլորտի մեջ: Կատարելու-
թյունն է այստեղ մարմնացած, կատարյալի
պատկերն է Անին:

Կատարյալ են պարիսպները, բուրգերը.
կատարյալ են սյուները, կամարները, ամեն
մի քարը, ամեն մի զարդանկարը: Շփոթ-
վում ես, զմայլում, վերանում, կորցնում ի-
րականության զգացումը:

Ի՞նչ գաղտնիք է այս. ո՛ւր է այս մեծ ար-
վեստի գաղտնիքը, որ տարան իրենց հետ
հանճարեղ վարպետները:

Անիրական է Անին, իրականությունից
դուրս մի գերաշխարհ:

Ամենուրեք ցրված բեկորներ, գեղեցկի
նշխարներ:

Կատարելատիպ Անի՛ գաղափարի մարմ-
նացում, տիպար վսեմի, գեղեցկի:

Ես զգում եմ ինձ միշտ Անի՛ի քաղաքացի:

